

TISZTESSÉGTLEN FORGALMAZÓI MAGATARTÁS SZABÁLYOZÁSA

- A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat legjellemzőbb példái a késedelmes fizetés, a szerződések egyoldalú módosítása, a kétértelmű vagy hiányos szerződési feltételek, a szerződések tisztességtelen felmondása vagy megszakítása, valamint a bizalmas információk nem megfelelő felhasználása ([Russo 2020](#)).
- Magyarországon több mint tíz éve törvény szabályozza a kereskedelmi gyakorlatokat a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek tekintetében azért, hogy a beszállítók és a kereskedelmi csoportok között biztosított legyen a kiegyensúlyozott alkupozíció; és etikus üzleti magatartási normák érvényesüljenek ([NAK 2020](#)).
- A tagállamoknak 2021. május 1-ig kell elfogadniuk és kihirdetniük azokat a rendelkezéseket, amelyek a 2019/633/EU irányelvnek való megfelelést biztosítják. Ezeket a rendelkezéseket a tagállamoknak legkésőbb 2021. november 1-től kell alkalmazniuk. A rendelkezések kihirdetésének időpontját megelőzően kötött beszállítói megállapodásokat az említett kihirdetési időpont után legfeljebb 12 hónappal összhangba kell hozni az irányelvvel ([2019/633/EU irányelv](#)).

Jelen Infojegyzet bemutatja a vállalkozások közötti tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra vonatkozó uniós irányelv ([2019/633/EU irányelv](#)) létrejöttének állomásait, valamint az irányelv főbb pontjait. Ezen kívül ismerteti a vonatkozó magyar jogszabály legutóbbi módosításait.

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok olyan gyakorlatok, amelyek eltérnek a helyes üzleti magatartástól, ellentétesek a jóhiszeműség és a tisztesség elvével, és a kereskedelmi partnerek egyike által kényszerítő hatásúak a másik félre nézve ([Európai Bizottság 2014](#)). Tisztességtelen forgalmazói gyakorlatok a kereskedelem számos területén előfordulnak, melybe az élelmiszerlánc is beletartozik ([NÉBIH 2016](#)).

AZ UNIÓS SZABÁLYOZÁS KIALAKULÁSÁNAK LÉPÉSEI

Az Európai Unió 2019. április 25-én megjelent **irányelvét** ([2019/633/EU irányelv](#) a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban a vállalkozások közötti kapcsolatokban előforduló tisztességtelen piaci gyakorlatokról) **megelőzően nem volt** az élelmiszer-ellátási láncban **a vállalkozások közötti** tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó **uniós jogszabály**.

Az élelmiszerlánc egyes részeire vonatkozóan a **Közös Agrárpolitika** (KAP) határozott meg konkrét uniós szintű szabályokat ([Európai Bizottság 2016](#)). A KAP reformjai (különösen az 1993 és 2003 közötti reformok) jövedelemtámogatást biztosítottak az európai gazdálkodók számára, de ugyanakkor növelték a gazdálkodók érzékenységet a piaci ingadozásokkal kapcsolatban. A KAP változásai 2006-ban egybeestek a globális mezőgazdasági- és élelmiszerpiac ingadozásaival, az úgynevezett 2007–2008-as élelmiszer árrobbanást erős hanyatlás követte 2009-ben, majd az árak ismét megemelkedtek 2010–2011-ben ([Russo 2020](#)). Ezek a változások jelentős terhet róttak a mezőgazdasági termelőkre és a fogyasztói érdekek sérülésével is jártak ([Európai Bizottság 2009](#)).

2009-ben az Európai Bizottság kiadott egy közleményt ([COM\(2009\)591 final](#)) a hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási láncról, amelyben arra a következtetésre jutott, hogy a piac átláthatóságának a hiánya, az alkupozíciók egyenlőtlensége és a versenyellenes gyakorlatok negatívan érintették az élelmiszer-ellátási lánc versenyképességét.

Néhány évvel később, a 2014-ben kiadott **bizottsági közlemény** ([COM\(2014\) 472 final](#)) **még nem javasol uniós szintű szabályozási intézkedést**, illetve egységes megoldást a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kezelésére.

Ehelyett arra ösztönözte az érdekelt feleket és a tagállamokat, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben a **nemzeti sajátosságok** és a bevált módszerek **segítségével lépjenek fel**, továbbá **vegyenek részt** a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok visszaszorítására irányuló **önkéntes programokban**.

2015-ben hét tagállam (köztük Magyarország) mezőgazdasági minisztere együttes nyilatkozatban **kérte a Bizottságot**, hogy terjessze ki a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos vizsgálatát, és **tegyen uniós jogalkotási javaslatot** ([Európai Bizottság 2016](#)).

Az Európai Bizottság **2016-ban megjelent jelentésében** ([COM\(2016\)32 final](#)) azt vizsgálja, hogyan fejlődtek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok elleni intézkedések az egyes tagállamokban a korábbi évek alatt. A Bizottság közleményében **kielégítőnek értékelte a nemzeti szintű szabályozási keretrendszereket** és a további fejlődés érdekében kiegészítő javaslatokat tett.

Néhány hónappal később, az **Európai Parlament** 2016. június 7-én kiadott állásfoglalásában ([2015/2065\(INI\)](#)) **kijelenti, hogy uniós szintű keretszabályozásra van szükség** annak érdekében, hogy a mezőgazdasági termelők és a fogyasztók számára a tisztességes értékesítési és vásárlási feltételek biztosítottak legyenek. Ezért **felkérte az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatot** az általános elveket meghatározó **uniós szintű keret létrehozására**, a nemzeti realitások figyelembevétele mellett.

Ugyancsak néhány hónappal később az **Európai Tanács** is megjelentette **következtetéseit** ([15508/16](#)) a témában. 2016. december 12-én **felszólította az Európai Bizottságot, hogy készítsen hatásvizsgálatot** egy uniós jogszabályi keretre, és vizsgálja meg a nemzeti rendszerek működését.

2017 júliusában a **Bizottság konzultációt indított**, melynek során felkérte az érdekelt feleket, hogy határozzák meg a problémákat, valamint tegyenek észrevételeket többek között a szakpolitikai célkitűzésekkel és az uniós

fellépés szükségével kapcsolatban ([Európai Bizottság 2018](#)). A konzultációt követően a Bizottság elkészítette a hatásvizsgálatot. A felmérések alapján a tisztességtelen piaci magatartásokkal szembeni védelem uniós szinten jobban megvalósítható, ezért az **Európai Parlament és a Tanács 2019. április 17-én elfogadta** a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban a vállalkozások közötti kapcsolatokban előforduló tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló **2019/633 irányelvet** ([2019/633/EU irányelv](#)).

A 2019/633/EU irányelv

Az irányelv biztosítja az élelmiszer-ellátási lánc szereplőinek védelmét, a szabályok harmonizálása mellett főként a közös előírások bevezetése és a végrehajtás összehangolása révén ([NAK 2021](#)).

Egy – a European Review of Private Law című szakmai folyóiratban megjelent –, az irányelvet elemző tanulmány alapján elmondható, hogy az irányelv tartalmaz kötelezően tiltott gyakorlatokat és a szerződő felek közötti megállapodástól függő gyakorlatokat. Ez utóbbi lehetőséget ad a feleknek, hogy szerződéskötés után alkalmazzák ezeket a gyakorlatokat, amennyiben eleget tesznek a tisztaság, az átláthatóság és a sajátosság elveinek.

Az irányelv 3. cikke megkülönbözteti a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat (3.1) és azokat a gyakorlatokat, amelyeket nem kell tisztességtelennek minősíteni, ha az ellátási lánc szereplői a szerződésben határozottan egyetértenek vele (3.2). Ez utóbbit alapértelmezetten az irányelv tiltja, de a felek felülírhatják ezt a tiltást, ha félreérthetetlenül, világosan megegyeznek (Cafaggi, Iamicelli 2019).

Egy másik tanulmány az irányelv 3. cikkében felsorolt gyakorlatokat úgynevezett "fekete" és "szürke" gyakorlatoknak nevezi. A fekete gyakorlatok a késedelmes fizetések, a költségek és kockázatok indokolatlan átruházása a vevőtől a szállítóig, valamint az írásbeli szerződések egyoldalú megváltoztatása (vagy annak hiánya) körül forognak ([Russo 2020](#)).

A szürke gyakorlatok célja annak biztosítása, hogy a beszállító a szerződésben meghatározza a marketingre, promócióra vagy a hirdetésekre történő kifizetéseket.

1. ábra: Fekete és szürke gyakorlatok a 2019/633/EU irányelvben

Forrás: [Infoszolg/ 2019/633/EU irányelv](#); [Russo 2020](#)

Az Európai Bizottság felmérése

Az irányelv által hozott intézkedések hatékonyságának vizsgálata érdekében az Európai Bizottság éves felméréseket végez, melyet először 2021. január–február hónapban rendezett meg.

A kutatás célja a jelenlegi helyzet feltérképezése az új nemzeti intézkedések végrehajtása előtt. A felmérés az irányelv hatálya alá tartozó beszállítókat célozza meg a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátás különböző szakaszaiban ([NAK 2021](#)).

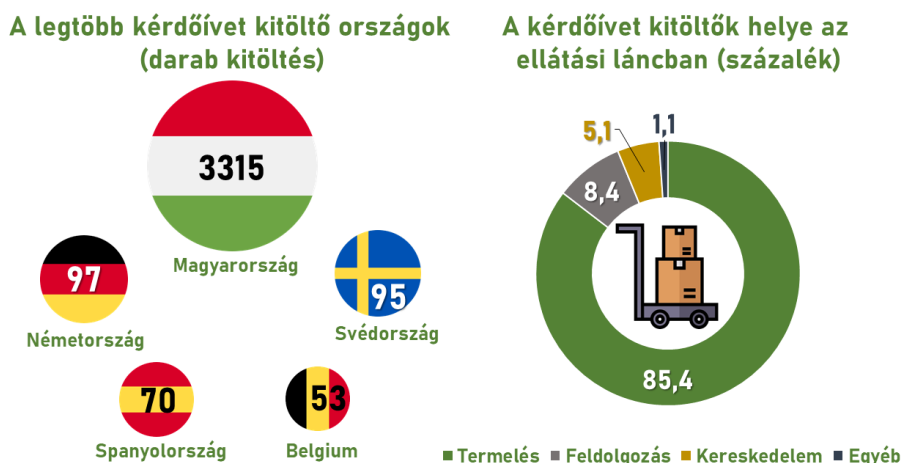
A felmérésre érkezett válaszok a jelen Infojegyzet készítésekor még feldolgozás alatt voltak, de a résztvevők számát, nemzetiségét és az ellátási láncban elfoglalt helyét már közölte a Bizottság. Ezek az adatok az 2. ábrán olvashatóak.

SZABÁLYOZÁS MAGYARORSZÁGON

Magyarországon a [2009. évi XCV. számú törvény \(Tfmtv.\)](#) szabályozza a tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmát, amely jogsértés esetén a szankcionálás lehetőségét is magában foglalja. A törvény általános célja, hogy tiltja azoknak a kereskedői módszereknek az alkalmazását – a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek esetében a beszállítók és kereskedők között –, amelyek lehetőséget biztosítanak a kereskedőnek a két fél közötti egyenlőtlen piaci alkupozícióval és a gazdasági erővel való visszaélésre.

A hatósági ellenőrzéseket a [NÉBIH Felügyeleti Díj és Forgalmazói Ellenőrzési Igazgatósága](#) végzi, amely kivizsgálja a bejelentéseket, valamint kiemelt célvizsgálatot folytat ([NÉBIH](#)).

2. ábra: Az Európai Bizottság felmérése a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról, 2020 (darab)

Forrás: [Infoszolg/European Commission 2021](#)

Intézkedések veszélyhelyzet idején

A koronavírus járvány által okozott veszélyhelyzet miatt a Tfmvtv. szabályai kiegészültek. A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a [122/2020.](#) (IV. 16.) Korm. rendelet 7/B. §-át – amelyet a [180/2020.](#) (V.4.) Korm. rendelet 1. §-a iktatott be – a [2020. évi LVIII.](#) törvény 347. paragrafusa beiktatta a Tfmvtv. 3. §-ába. A Tfmvtv. 3. § (2) bekezdése így három ponttal – x, (2d) és (2e) – egészült ki.

A fentiek értelmében a veszélyhelyzet alatt hozott a tisztességtelen forgalmazói magatartásra vonatkozó rendelkezések beépültek a törvénybe.

Eszerint tisztességtelen forgalmazói magatartásnak minősül, ha a kereskedő:

- a beszerzési árat egyoldalúan csökkenti a beszállító tiltakozása ellenére,
- a beszerzési ár csökkentésére irányuló szerződésmódosítás érdekében a beszállítót fenyegeti,
- a beszállítót a szerződéses kapcsolat megszüntetésével, terméke rendelésének lemondásával, a rendelés mennyiségének csökkentésével, az eladásöszöntőző tevékenységek (akciók, promóciók) lemondásával fenyegeti,
- a beszállítót egyéb anyagi, erkölcsi veszteséget okozó eszközzel fenyegeti ([NAK 2020](#); [2009. évi XCV.](#) számú törvény).

Források:

- [2009. évi XCV.](#) törvény a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek vonatkozásában a beszállítókkal szemben alkalmazott tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) [2019/633](#) irányelve (2019. április 17.) a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban a vállalkozások közötti kapcsolatokban előforduló tisztességtelen piaci gyakorlatokról
- Európai Parlament: uniós szintű keretszabályozás kell a tisztességtelen kereskedelmi magatartás visszaszorításához. [NÉBIH](#), 2016. augusztus 24.
- Fabrizio Cafaggi, Paola Iamicelli: Unfair Trading Practices in Food Supply Chains. Regulatory Responses and Institutional Alternatives in the Light of the New EU Directive. *European Review of Private Law*, 2019/5. p.1075-1114.
- Felmérés a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról. [Nemzeti Agrárgazdasági Kamara \(NAK\)](#), 2021. január 5.
- Ne engedjenek a tisztességtelen nyomásnak a beszállítók! – [Nemzeti Agrárgazdasági Kamara \(NAK\)](#), 2020. május 22.
- Questionnaire to suppliers in the agricultural and food supply chain on unfair trading practices (UTPs). [European Commission](#), 2021.
- Russo C. (szerk.): Pass-Through of Unfair Trading Practices in EU Food Supply Chains. [Joint Research Center](#) (European Commission), 2020.
- Tisztességtelen forgalmazói magatartás. [NÉBIH](#) (letöltés dátuma: 2021. március)